

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Dordrecht - Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE :

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74 2406 EP Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De ootmoedige bidder.

Matth. 6 : 5-13

Hier spreekt de Heere Jezus tot ons van het gebed, dat in Hem en door Hem zijn kracht heeft gekregen van de Vader. Door Hem te stellen met Zijn enige en algenoegzame offerande aan Zijn rechterhand, in de troon van Zijn goedertierenheid. En „indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld”. Wat het hart in het geestelijk kennen van Hem vervult met eerbied en diep ontzag. En dat, om te bidden en te danken zonder ophouden. Als bewijs, dat de troon van Gods goedertierenheid altijd open staat, om tot Hem in de naam van Jezus Christus onze toevlucht te nemen. En al is het dat we in ons hart vanwege onze diepe verdorvenheid veroordeeld worden, dan is Hij onze Voorspraak bij de Vader, om ons te vervrijmoedigen in Hem en door Hem te komen tot de Vader, in het smeken om ontferming. En dat is dan ook de ademtocht des geloofs in al de banden en droefenissen des levens. Het wordt het hart steeds meer dierbaar, de weg op Hem te mogen wentelen.

„En wanneer gij bidt, zo zult ge niet zijn gelijk de geveinsden, want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden. Voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben”. Waarin wij een waarschuwend woord beluisteren, dat met ernst ter harte genomen moet worden. Want al is het ook, dat we door de ontdekking van de Heilige Geest onszelf in die geveinsdheid hebben leren verfoeien, het beginsel van die geveinsdheid des harten, om mooi en lang te bidden ten aanhore van zichzelf en anderen, is nog niet teniet gedaan. Het is een kwaad dat altijd weer boven komt, om het beginsel van ootmoedigheid te bidden in zelfverfoeiing te onderdrukken. Waarom het ons door de Heere Jezus op het hart gebonden wordt, dat het bij Hem niet gaat om veelheid van woorden, daar dat ijdel en Hem ontfermend is. Maar wel om de waarachtige ernst der zaak, die is in het bidden, dat van Hem geleerd mag worden. En dan is die les voor ons van blijvende aard, om door Zijn Geest te mogen bidden, met onuitspreklijke zuchtingen. Want Hij zal u, naar het woord van de Heere Jezus, in al de waarheid leiden, om daaruit bij het licht van de Heilige Geest te leren denken, te leren leven en te leren bidden. En al mogen we dan door Zijn Geest de zucht van ons hart, de nood der ziel, onder woorden brengen, dan zijn het toch nog onuitspreklijke woorden. Want de rijkdom van Gods genade en van Zijn vergevende liefde in Christus zijn en blijven onuitspreklijk groot.

En dat innig besef des harten vervult het hart met eerbied en diep ontzag in het naderen tot de Heere, om het voor Hem uit te mogen storten. En daarvan geeft de Heere in Zijn horende en verhoerende liefde, door Zijn Geest getuigenis in het hart. Het wordt, met eerbied gesproken, door de Heere overgenomen. En dat geeft het hart in het vertrouwen op de Heere rust en sterkte om verder te gaan, met een biddend hart. Waarin dan is de ademtocht van het geloof, door te

ademen in Gods volheerlijke heilsopenbaring.

„Wordt dan hun niet gelijk, want uw Vader weet wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt”. En dat is hier de liefdevolle vermaning, die wij in afhankelijkheid van Zijn Geest hebben ter harte te nemen. Want de Heere kent ons, want Hij weet dat wij zwak van moed en klein van kracht zijn. Daar wij met de innige keus des harten ootmoedig en kinderlijk te bidden, de onzalige fontein van geveinsdheid nog in ons hebben. Zodat de Heere ons met liefderijke vermaning waakzaam wil maken, om er in Zijn kracht biddende tegen te strijden, tot onderdrukking van die verdorvenheid. En daarom sterkt Hij ons ook met de Goddelijke alwetendheid van de Vader. Want Hij weet eer dat wij bidden, wat wij nodig hebben. Maar Hij wil er kinderlijk om gebeden worden. Om er dan des te inniger door aan Hem verbonden te mogen worden. Het is door alles heen een zoete troost, met onze veelvuldige noden te mogen komen door Zijn Geest, tot de troon van Zijn goedertierenheid, waarin de Heere Jezus onze Voorspraak is bij de Vader. „Gij dan bidt aldus: „Onze Vader, Die in de hemelen zijt ! Uw naam worden geheiligt”.

En dat heeft de Heere Jezus gezegd tot een gemengde schare, die hoofd voor hoofd de betekenis daarvan nog niet kende. En toch heeft Hij ook voor hen Zijn mond geopend, want daartoe waren zij opgekomen. Maar desniettemin moesten velen het naar de sprake van hun consciëntie bekennen, de Vader van de Heere Jezus niet te kennen, om Hem daarin te beminnen en te aanvaarden als hun Zaligmaker. Wat de Zone Gods als Kenner der harten en Proever der nieren bekend was, om hen daarmede aan het gemis te ontdekken, wat hen in de dag des gerichts door Hem bevestigd zal worden. Het is heel erg van dat hemelleven gehoord te hebben, zonder het ter harte te nemen.

„Uw naam worde geheiligt.” Het gaat bij de levenden om het geestelijk kennen van de Heere, tot verheerlijking van Zijn naam. Want wat de Vader doet in de verheerlijking van Zijn ontfermende liefde, doet Hij om de verheerlijking van Zijn naam in hun harten. En naarmate zij daarin tot wasdom mogen komen, gaat het hart naar dat geestelijk kennen steeds meer verlangen om Hem daarin te mogen verheerlijken, met woorden en werken. Want de kinderlijke vreze om te wijken van het kwade, tot het doen van het goede, is het hart dierbaar.

„Uw Koninkrijk kome.” En dat raakt wel in de eerste plaats de uitbreiding van Zijn Koninkrijk in het hart, dat nog maar een klein beginsel heeft van de kinderlijke gehoorzaamheid. Er moet in ons denken, willen en begeren steeds meer diepgang komen. Wat Hem ook doet smeken voor anderen, die dat nog missen, opdat zij door wederbarende genade tot dat geestelijk kennen mochten komen.

„Uw Koninkrijk kome.” Want zij staan nog maar in de kracht van de eerste beginselen van Zijn Koninkrijk, wat zij zelf niet in stand kunnen houden. En daar is zoveel door de Heere beloofd, waarvan de beleving nog gemist wordt. Zodat het komen van Zijn heerschappij om Zijn Rijk niet alleen in stand te houden, doch ook tot uitbreiding te brengen hen steeds meer dierbaar en noodzakelijk gaat worden. En Hij alleen kan het hart met de hartelijke overgave aan Hem versieren, door Zijn Geest. Wat het hart dan

in onderwerping aan Hem, in het nieuwe leven, des te inniger werkzaam maakt Hem te volgen in het licht van Zijn dierbaar Woord. Waarin hun gangen en treden dan vastgemaakt worden. Om zo te strijden voor Zijn naam en zaak, tot uitbreiding van Zijn gezegend Koninkrijk.

„Uw wil geschiede gelijk in de hemel also ook op de aarde.” Waarmee onze wilskracht, die verdorven is door de zonde, veroordeeld wordt. En daar staat de wilskracht van Christus, Die altijd en in alles de wil des Vaders deed, tegenover. Zodat het hart in de liefde des geloofs de kracht bekomt, om met een innig vermaak, Zijn wil te betrachten zonder enige tegenspraak. Waarin het hart alsdan door Gods Geest wordt aangedreven tot wasdom van het geestelijk leven.

„Ons dagelijks brood geef ons heden.” Om zo kinderlijk te leren leven in het dierbaar heden der genade, uit de hand des Heeren. Om niet door ijdele zorgen van het heilspoor af te dwalen. Want de zorgende liefde des Vaders is het hart dierbaar.

„En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.” In het kennen en smaken van Gods vergevende liefde, is dat dan ook een heilige vanzelfheid.

„En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.” Want in het besef van onze zwakheid wordt dit beleeft in afhankelijkheid van de Heere, wetende dat wij het met onze kracht niet staande kunnen houden tegenover onze doodsvijanden. Alleen in de kracht des Heeren is het mogelijk sterke wederstand te doen, om niet onder te liggen in deze strijd.

„Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.” Waardoor wij verzekerd worden dat het gaat om het Koninkrijk des Heeren. Het is dus, Gode zij dank, Zijn zaak. En daar neemt de Heere het voor op. En Hij staat tot onze versterking er met Zijn kracht voor in, om in het geloof Zijn sterkte aan te grijpen.

In Hem is de heerlijkheid in der eeuwigheid. Zodat daarin Zijn eeuwige heerlijkheid schittert. Waarop het oog des geloofs bij het licht van Zijn Geest dan mag zien, als de heerlijke toekomst die hem wacht, als een blij vooruitzicht in de strijd.

„Amen.” En dat zegt ons: „Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.”

Soest

R. Kok.

Van de redactie

Met hartelijke dank vermelden we de ontvangst van verschillende giften voor de school voor Dundas en Hamilton en wel f 200,— van Mw. v.d. B., f 10,— via Mw. v.d. B. en f 25,— van WPDE.

Deze giften zijn te meer welkom omdat een begin is gemaakt met de uitbreiding van de school tot een highschool. Daardoor kunnen de leerlingen na het verlaten van de afdeling voor lager of basisonderwijs toch verder onderwijs volgen met inachtneming van de beginselen van Gods Woord. Dat kost natuurlijk veel geld, ook al omdat het schoolgebouw moet worden uitgebreid met vier lokalen.

B.

DE DORDTSE LEERREGELS.

Les 24.

HOOFDSTUK I, artikel 15.

„Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst en prijst ons de Heilige Schrift allermeest daarmede aan, dat zij wijders getuigt, dat niet alle mensen zijn uitverkoren, maar sommigen niet uitverkoren of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan, namelijk die, welke God, naar Zijn gans vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen, besloten heeft in hun gemene ellende te laten, in dewelke zij zichzelf, door hun eigen schuld, hebben gestort en met het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te begiftigen, maar hen, in hun eigen wegen en onder het rechtvaardig oordeel zijnde, eindelijk niet alleen om hun ongelooft, maar ook om alle andere zonden tot verklaring van Zijn gerechtigheid te verdoemen en eeuwiglijk te straffen. En dit is het besluit der verwerping, hetwelk God geenszins maakt tot een Auteur der zonde (hetwelk Godlasterlijk is te denken) maar Hem stelt tot haar verschrikkelijke, onberispelijke en rechtvaardige Rechter en Wreker.”

Onze Dordtse vaders brengen nu ter sprake de leer der „verwerping”. Zij is het „decorum horribile” (het verschrikkelijke besluit), door Calvijn gesignaleerd, zoals dit voor velen wordt gezien en beschouwd, ja, waaraan men zich vreselijk ergert.

Daartegenover zijn er vele bekommerde harten, die het er heel erg moeilijk mee kunnen hebben en daarover zeer bestreden worden. Want zoals de duivel hen bestrijdt ten opzichte van het stuk der *verkiezing*, zo doet hij dat ook betreffende dit besluit der *verwerping*. Dan zegt hij tot hen: Och, wanneer je verworpen bent, dan helpt al je bidden en lezen in de Bijbel toch niet! En die bestrijding kan zelfs zover gaan, dat de duivel zegt: maak er maar een eind aan! Doch daarvoor bewaart de Heere Zijn volk. We hebben eens gelezen van twee kinderen Gods, die elkaar niet kenden en die over deze zaak zodanig bestreden werden, dat ieder besloot naar het water te gaan en zich te verdrinken. Maar wonderlijk heeft de Heere hen hiervoor bewaard en wel door middel van Zijn voorzienige leiding. Want zonder dat zij elkander's nood wisten, ontmoetten zij elkaar bij hetzelfde water en zie, dat was het middel, waardoor zij voor zulk een wanhopige daad bewaard werden.

De duivel gebruikt ook vaak eenzelfde list om oudere, maar vooral jonge mensen te doen breken met hun opvoeding, met hun kerkgaan enz. En dan gebruikt hij daartoe hetzelfde genoemde inwerpsel: wel, als je verworpen bent, helpt toch al je kerkgaan niet; waarom zou je dan nog zo'n saai leven lijden en altijd maar bij je hebben: dat mag niet en dit niet, geniet liever van een vrij leven.

Nu is er zowel over het stuk der verkiezing als ook over dat van de verwerping veel onkunde en zelfs wanbegrip over beider *plaats* in Gods besluit ten deze. Vandaar is het wel van groot belang dit nader te bezien. Bijzonder van belang voor degenen, die nog niet tot de volle verzekerdheid des geloofs zijn gekomen. Artikel 16 zegt van hen dat zij „niet mismoedig moeten worden, wanneer zij van de Verwerping horen gewagen”. Ja, dat zelfs degenen, die ernstiglijk zich tot God bekeren, voor deze leer van de Verwerping veel minder verschrikt behoren te worden. Maar hierover D.V. nader te horen bij de behandeling van artikel 16.

Allereerst iets over de verhouding van de „Verwerping” tot de „Verkiezing”. Beide behoren tot het besluit van de „Praedestinatie” of „Voorverordining”. Dit besluit van de „Voorverordining” is het allervoornaamste van al Gods besluiten. We spreken van „besluiten” (meervoud) op menselijke wijze over God. Want in God Zelf, in Zijn Wezen, is alles één, d.w.z. zonder enige samenstelling van delen. Daarom zijn al Zijn besluiten één als van de ene besluitende God. Maar wij, mensen, kunnen niet anders dan in het enkel en meervoud van de dingen spreken. Zo ook over Gods besluiten en eigenschappen als op menselijke wijze.

Welke *plaats* nu neemt het besluit van de *verwerping* in ten opzichte van dat der *verkiezing*? Wel, dat de verwerping staat onder de verkiezing.

Daarop wijst de uitdrukking in artikel 15: „Dat zij (de H-Schrift) wijders getuigt, dat niet alle mensen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan.”

Zo staat het besluit van de „verkiezing” centraal. Ware er geen „verwerping”, zo dat alle mensen verkoren waren, dan zou de verkiezing niet zo sterk en Godverheerlijkend uitkomen. De verkiezing brengt Gods eer juist tot een hoger luister! En die ere Gods schittert deswege in Gods geheel „vrij”, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen”, waardoor Hij sommigen niet heeft verkoren of in Zijn eeuwige verkiezing is voorbijgegaan, ja besloten heeft in hun gemene ellende te laten, in dewelke zij zichzelf, door hun eigen schuld, hebben gestort.” Aldus lezen we in artikel 15. Dit komt dus duidelijk hierop neer, dat zij, die verloren gaan, verloren gaan, omdat zij verloren liggen. Zij worden bij hun verschijnen vòór God veroordeeld, omdat zij geoordeeld zijn! Want zij liggen van nature reeds onder Gods oordeel, onder de vloek van Gods wet. Daarbij komt, dat zij zichzelf, door hun eigen schuld, in de gemene ellende hebben gestort. En daarom is het, dat God besloten heeft, hen niet te begiftigen met het zaligmakend geloof en de genade der bekering, maar hen, in hun eigen wegen en onder het rechtvaardig oordeel zijnde, eindelijk niet alleen om hun ongelooft, maar ook om alle andere zonden tot verklaring van Zijn rechtvaardigheid te verdoemen en eeuwiglijk te straffen, zo lezen we in artikel 15. En verder: „En dit is het besluit der verwerping”.

Zo heeft God dus besloten sommigen *niet* te verkiezen, maar hen „in hun gemene ellende te laten”. En daartoe was God geheel *vrij*! Nooit mogen wij dus God betichten van onrechtvaardigheid. Neen, „Verre zij God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht.” (Job 34: 10).

Want in die algemene ellende, in de diepe val in het paradijs, heeft de mens zich moed- en vrijwillig gestort. De mens heeft zichzelf van al Gods rijke gaven moedwillig beroofd. Is God dan niet vrij om te verkiezen wie Hij wil en de anderen te laten liggen in hun val? Ja, was God niet vrij geweest, indien Hij besloten had alle mensen te laten liggen in hun val?

Welnu, zouden we dan God ter verantwoording mogen roepen? Was er iets in de uitverkorenen van enig *beter* - zijn dan de niet-uitverkorenen, waardoor God zou bewogen zijn geweest om die te verkiezen? Daarom: „Maar toch, o mens! wie zijt gij, die tegen God antwoordt?” „Of heeft de pottebakker geen macht over het leem, om uit dezelve klomp te maken het ene vat ter ere en het andere ter onere?” (Rom. 9: 20 en 21) Geldt deze vrijmacht Gods niet ten opzichte van Gods besluiten?

En zijn deze niet „vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk?” zoals we lezen in artikel 15.

Zie, daarin ligt dan ook de *oorzaak* van Gods welbehagen.

Wie nu door ontdekkende en ontgrondende genade zijn doemwaardigheid voor God mag zien, zal moeten erkennen, dat God recht zou gedaan hebben, indien Hij voor eeuwig had verworpen. O, hoe ondoorgrondelijk en groot wordt dan de onverdiende *genade* en *barmhartigheid*, welke God bewijst aan arme, ellendige, doemwaardige zondaren, maar dan ook alleen in Christus, Zijn geliefde Zoon, in Dewelke Hij al Zijn welbehagen heeft! Want Christus heeft door Zijn borgtochtelijk werk genade door en in *recht* verheerlijkt en opgeluisterd.

O neen, die kan en wil Gode geen ongerijmdheid toeschrijven, maar zal mogen roemen in Gods vrije gunst, die eeuwig God bewoog! Ja, hoe groot wordt dan die geschenken onverdiende rijkdom der genade. O, niet beter of waardiger te zijn dan zij, die God in hun val en verderf laat.

Tenslotte: hoe erg is de Godslasterlijke gedachte, God te beschouwen als de Auteur van de zonde. En deze gedachte ligt toch opgesloten of is er toch niet vanaf te denken, wanneer men de *orde* in Gods eeuwige besluiten stelt als eerste: het besluit van de Verkiezing en Verwerping; dan het besluit van de Schepping en van de Val. Daarom zien we duidelijk in dit artikel 15 het „infra-lapsarisch” standpunt door onze Dordtse vaders ingenomen. Want met dit standpunt

wordt *niets* afgedaan van Gods vrijmachtige verkiezing, ja, van het:

„Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen!”

E.

v.L.

200.000 Nieuwe Testamenten voor de scholen van de „Staat van de Heilige Geest” in Brazilië

Op verzoek van de „World Home Bible League” is de Stichting In de Rechte Straat te Velp gestart met een actie voor 200.000 Nieuwe Testamenten die geplaatst zullen worden in de scholen van de Estado do Espirito Santo (= Staat van de Heilige Geest) in Brazilië. Op grond van een besluit van het ministerie van onderwijs moet dit Nieuwe Testament als een verplicht handboek worden beschouwd. Dit geeft voldoende waarborg dat het niet na overhandiging meteen weer in de prullenbak verdwijnt.

Overigens is de Estado Espirito Santo een van de armste wijken in Brazilië. Zulk een mooi uitgevoerd boek is daardoor reeds op zichzelf een kostbaar bezit voor hen, los van de inhoud. Het zal naast de schoolboeken misschien het enige boek zijn wat zij in hun schamele hutten en krotten bezitten.

Nieuwe Testament kost f 2.36. Bij elkaar wordt het dus een actie voor f 526.000,—.

Giften voor dit doel kunnen worden overgemaakt op giro 901.000 van „Stichting In de Rechte Straat” te Velp G. met vermelding: „NT in Brazilië”.

UIT DE PRAKTIJK 53

Het is aangenaam als men als ambtsdrager op huisbezoek mag horen verhalen van de leidingen des Heeren in het leven, in het bijzonder wanneer er begonnen wordt bij het begin, als men vertelt waar de Heere door Zijn overtuigende en ontdekkende Geest begonnen is en men bekend gemaakt werd met zijn gans verloren toestand voor de eeuwigheid. En hoe in de onmogelijkheid van 's mensen zijde de Heere de enige mogelijkheid kwam te openen in de openbaring van de gezegende Heere Jezus als Borg en Zaligmaker.

Zo mochten wij enkele jaren geleden huisbezoek doen, waar wij deze zaken breedvoeriger vernamen. Maar, zeide de oude vader van dat gezin, als wij eens terugdenken aan de buurt waar u en ik zijn geboren en opgevoed, dan moeten wij wel zeggen: wat heeft daar een verandering plaats gehad tijdens ons leven.

De spreker verhaalde van uit zijn jeugd, van voor de eerste wereldoorlog, hoe er toen veel volk woonde, waarvan bekend was, dat de Heere er op neder had gezien in ontferming die konden verhalen van hun omzetting en de leidingen en de bijzondere bemoeienissen in hun leven. Verschillende personen werden met naam genoemd, die wij ook zelf van nabij hebben gekend.

Er ging zulk een achting voor die mensen uit dat zelfs de kinderen van socialistenvan hun ouders op zondag niet op de weg mochten spelen, en hoewel die mensen niet van één kerkelijke gezindheid waren, als zij elkander ontmoetten en het leven was levendig, dan werd gesproken over de leidingen Gods in hun leven en wat zij in hun God en Heere ontmoet hadden in de onderscheiden wegen, waarin zij hadden verkeerd en door de Heere waren uitgeholpen. Als ik daaraan denk, wat mochten die mensen getuigen van de bijzondere nabijheid des Heeren en wat horen wij daar tegenwoordig toch weinig van.

Ja vriend, uw laatste opmerking is ook menigmaal bij mij 'n vraag. Ik ben reeds als schooljongen er regelmatig bijgeweest als men zo vertrouwelijk aan elkander vertelde wat men in de Heere ontmoet had en daar ging wat van uit. Wat zag ik tegen die mensen op. Zij waren gelukkig in mijn ogen. Nu gaat het er niet om de oudheid te verheerlijken, want ik heb het ook wel meegemaakt, dat zij het over sommige zaken niet eens waren en dan bleek het wel eens duidelijk, dat zij ook mensen waren met vele gebreken. Zij waren niet altijd op de rechte plaats.

Hoe menigmaal wordt de vrede in het gemoed verstoord. Er is zo weinig voor nodig om afgetrokken te worden. Dan is er

verwijdering en wordt men onvrede gewaar. Men loopt rond met een zwijgende mond en een beschuldigende consciëntie. En als het de Heere belijft de ogen daarvoor te openen, wat kom je er dan met schuld uit, wat wordt het dan een wonder, dat de Heere ons niet laat doorgaan in zo'n afwijkende weg, maar door onderwijzing hen die dwalen brengt in het rechte spoor.

Nu vraagt u, vriend, wat naar mijn gedachten daar wel een oorzaak van kan zijn, dat men die gemeenschap, die wij voorheen gezien en van gehoord hebben, zo niet opmerkt. Zou het kunnen zijn, vriend, dat wij hier moeten denken aan een verregaande wereldgelijkvormigheid?

Daar komt mij voor de aandacht een zaak, die een goede bekende uit zijn eigen leven eens heeft verteld. Hij was een man, die op zakelijke gronden kon vertellen, hoe de Heere hem had opgezocht en hem had onderwezen uit en door Zijn Woord. Enkele jaren mocht hij reeds gebruik maken van de bediening van het H. Avondmaal.

Het gebeurde, dat hij in de week van voorbereiding ruim gesteld was in zijn gemoed. Er was levendig uitzicht om des Heeren lijden en sterven te gedenken. Op die zondagmorgen werd genodigd om toe te treden. Met vrijmoedigheid ging hij toe en zat aan. Daar bleven aan die tafel een paar plaatsen onbezet. Onze vriend zag dat, maar de indrukken die hij ondervond tijdens de bediening waren zodanig, dat het ontbreken van enige gewoonlijke avondmaalgangers als zodanig hem niet hinderde.

In zijn bank teruggekomen bemerkte hij bij een tweede tafel hoe een paar mensen, die voorheen aangingen, nu op hun plaats bleven zitten. Dit trok opnieuw zijn aandacht. Het werd een vragen in hem: Heere wat mag daar toch de oorzaak van zijn? Het dreef hem uit. Toen de kerk uitging kwam opmerkelijk voor zijn aandacht, dat de Heere tot Jozua zeide, dat er een ban in het leger was. Dit liet hem niet los. Gedurig kwam dit voor zijn aandacht. Zijn gedachten werden heengeleid naar zijn medemensen, die nu geen vrijmoedigheid hadden gehad om Avondmaal te vieren. Dat deed hem zeer.

Op maandagmorgen al vroeg wakker zijnde kwamen deze dingen zeer sterk voor zijn aandacht. Dit dreef hem uit met de bede, dat de Heere hem licht in deze zaak wilde geven. Zeer getroffen werd hij door deze woorden: Die Mij eren zal Ik eren, waardoor zulk een vrede in zijn hart daalde, dat hij als het ware de goedkeuring des Heeren mocht ervaren over zijn Avondmaalsgang: vrede in z'n hart en een diep buigen voor de Heere als een alles onwaardige. Als het ervaren mag worden hoe nederbuigend goed de Heere afdaalt, dan staat men sprakeloos van verwondering.

Maar onze vriend wist toen nog niet waarom er een ban in het leger was. Zo ontmoette hij op diezelfde dag een mede - avondmaalganger, die tot hem zeide: heb je gisteren tijdens de bediening niets gemerkt? Zijn antwoord was, dat hij gezien had dat enkele personen die reeds jaren gebruik mochten maken van de Tafel des Heeren nu in hun banken gebleven waren. Toen kreeg hij ten antwoord: Heeft u dat verwonderd daar die personen in de week van voorbereiding, waarin de verjaardag van H. M. de Koning in uitbundig werd gevierd, tot laat in de avond zich bij al die festiviteiten bevonden. En u hebt zeker wel gehoord hoe 't er op 'n zeer wereldse wijze naar toegegaan is. En als je nu daar je vermaak in vindt, kun je het nu begrijpen, dat er geen vrijmoedigheid was om deel te nemen aan de Tafel?

Na deze woorden ging onze vriend wel een licht op. Het was een onderwijzing voor hem dat het nauw uitgaat. Het meedoen met de wereld is ingeburgerd in ons hart. Wie gaat hier vrijuit? Dit is wel mede een zaak van onderzoek in een week van voorbereiding. En als we nu eens nagaan hoe de wereldgelijkvormigheid toeneemt ook onder degenen die de Naam des Heeren belijden, wat kan er tegenwoordig allerwege veel mee door, wat ontmoet men veel waarvan men zeggen moet: daar kan ik niet aan mee doen, dat men gevoelt: dat is niet naar Schrift, belijdenis en beleving, daar kan men geen vrede mee hebben.

Zou dit alles soms een oorzaak kunnen zijn, dat men tegenwoordig zo weinig hoort gewagen van de leidingen des Heeren met Zijn volk? Nochtans houdt de Heere Zich niet onbetuigd. Er mogen wel eens gesprekken plaats vinden van hart tot hart, waaruit

het leven spreekt. Dan is er ruimte in het gemoed en wordt de Heere de ere gegeven. Dat zijn dierbare ogenblikken en men is klein, ja niets in zichzelf en de Heere is alles in en voor hem.

In hetgeen we deze avond gehoord hebben, zo werd door een der huisgenoten gezegd, zit voor ons allen wel wat leerzaams tot onderzoek, hoe het met ons gesteld is op weg en reis naar de eeuwigheid.

J. van Heteren

IN 1979 WEER NAAR CANADA 2

Verder waren er Arja, Corrie en ik. Het ging best. Er was ruimte genoeg. Er werd nogal eens van plaats gewisseld, net zoals het uitkwam. Vaak zat ik naast de chauffeur.

We gingen in westelijke richting. De bedoeling was om door Michigan in de Verenigde Staten te gaan. Dat bekortte de reis met zo'n 120 km. Bij Sarnia gingen we over de grens.

Daar moesten enige formaliteiten worden verricht. Toen ging het eerst in westelijke en daarna in noordelijke richting naar Sault Ste Marie in Ontario. In 1965 waren we ook in Michigan geweest. Toen hadden we al kennis gemaakt met de grootte van het land, maar nu kwamen we nog veel meer onder de indruk van de uitgestrektheid van deze nieuwe wereld. Van dag tot dag konden en moesten we verder trekken en er leek geen einde aan de reis te komen. Uren deden we er al over om door het noordelijk deel van deze Amerikaanse staat te rijden. Dagen zou het duren voor we in Pitt Meadows zouden zijn. Er kwam toch een einde aan. Het landschap is afwisselend. Nu eens is het vlak en dan weer heuvelachtig. Later zouden we langs andere wegen gaan. We kunnen daarin zien een beeld van het leven met al zijn afwisselingen en moeilijkheden, ook van het geestelijke leven. Het kan een lange en moeilijke weg weg zijn, die Gods kinderen moeten gaan, maar ze komen aan het einde. De Heere bewaart en behoed eeuwig. Een iegelijk van hen zal voor God verschijnen in Sion.

Tegen de avond kwamen we door Sault Ste Marie weer in Ontario. Dat is een zeer uitgestrekte provincie van Canada. Je doet er per auto dagen over om van de ene grens tot de andere te gaan. We reden in westelijke richting langs het Meer Superior en kwamen aan een provinciaal park aan de Pancake Bay, waar gelegenheid was om de tenten op te slaan. Ik overnachtte met Gary John, een kleinzoon, in onze motorhome, waar je goed in kon rusten.

We behoeven natuurlijk niet te vermelden, dat er af en toe werd gerust. Er werd gegeten, koffie en thee geschonken, er werden verfrissingen en versnaperingen uitgedeeld enz. Voorzover er gelegenheid was wat de tijd betreft werd gestopt bij plaatsen waar een schitterend uitzicht was of waar een gedenkwaardig feit in herinnering werd gebracht. En niet te vergeten, er moest telkens worden gestopt om benzine te laden. In die dagen was de benzine schaars in de Verenigde Staten, maar in het grensgebied, waar we doortrokken, hadden we daar geen last van. Wel viel het op, dat de benzine in de V.S. veel duurder was dan in Canada. Voorzover ik me kan herinneren, kostte een liter in Michigan 25 Am. dollar-cent, die hoger geprijsd is dan de Canadese. In Canada was de laagste prijs naar ik meen minder dan 16 Can. dollar-cent en de hoogste ongeveer 22 ct. In Alberta was de prijs aanmerkelijk lager dan in andere provincies. Dat is te begrijpen, want in Alberta beschikt men over rijke voorraden. Vergeleken bij de prijs in ons land is die in de V.S. nog heel laag. Maar we moeten niet vergeten, dat daar en in Canada in het algemeen veel groter afstanden moeten worden afgelegd, b.v. voor het werk en voor de kerkgang. Daardoor is de auto-rekening daar toch vrij hoog.

De volgende morgen moest eerst water worden geladen. Daarna vertrokken we. Het was nog geen half 8 toen we het kamp verlieten. We reden langs de kust over de Trans Canada Highway, een weg van duizenden kilometers. Het berglandschap was rotsachtig. Je kon er je steeds over verwonderen, dat er toch nog bomen groeiden. Het weer was nevelachtig. Later klaarde de lucht op. We hebben nog wel eens wat regen gehad, maar in het algemeen hadden we zeer gunstig weer. Het kan anders in Canada zeer heet zijn, maar deze keer hebben we geen hittegolven meegemaakt.

Toen we aankwamen was het in Toronto 28 graden Celsius. Verschillende dagen was het kouder. Voor we in B.C. kwamen was het daar nog 41 graden geweest, maar later was het ook daar heerlijk weer.

We reizen verder. Er is veel te zien en op te merken. Hoe groot zijn de werken des Heeren.

IN 1979 WEER NAAR CANADA 3

Er wordt in Canada veel aan wegverbetering gedaan. Op vele plaatsen waren de wegenbouwers aan het werk. Mogelijk moest er naar de mening van deze bouwers veel meer gedaan worden; evenals dat in ons land het geval is. Maar het viel ons op, dat er op vele plaatsen gewerkt wordt aan verbetering en verbreding van de wegen. De bodem bestaat op vele plaatsen uit rots. Dan moet dynamiet gebruikt worden om stukken rots op te blazen en een effen baan te maken. We zagen de voorbereidingen daarvoor. Op sommige plaatsen was de dynamiet al aangebracht. We moesten denken aan de Schrift, die spreekt in Jesaja 40: Bereidt de weg des HEEREN, maakt recht in de wildernis een baan voor onze God. Alle dalen zullen verhoogd worden en alle bergen en heuvelen zullen vernederd worden en wat krom is, dat zal recht, en wat hobbelachtig is, dat zal tot een vallei gemaakt worden.

Hier en daar stonden er veel dode bomen tussen het groene hout. In de winter is het nagenoeg niet te zien of een boom dood is, maar als alles weer gaat uitspruiten komt het verschil duidelijk openbaar. Geestelijk is het niet anders.

We komen terug op ons verhaal. Om kwart voor 6 kwamen we in Thunderbay een havenplaats van 111.000 inwoners. Deze plaatsnaam heeft de stad nog niet zo heel lang. Vroeger heette deze tweeling - stad Port Arthur en Fort William. Er staan vele graansilo's aan de haven. Het graan wordt met goederen - treinen aangevoerd uit de provincie en in Thunderbay opgeslagen om vandaar per schip weer verder gebracht te worden. Hier is een van de graanschuren van de wereld.

Bill kreeg de eerste pech met zijn motorhome. De motor wilde niet starten. De hulp van een garage werd ingeroepen. Vóór de monteur kwam sloeg de motor aan. De monteur keek nog even onder de motorkap, bracht wat verbetering aan en we gingen weer verder. Er werden inkopen gedaan. Het was te laat om nog lang te rijden. Er werd nachtverblijf gezocht en gevonden in een paar motels. Gary en ik hadden steeds nachtverblijf in de motorhome. Dat beviel ons heel goed. We hadden die dag ruim 660 km. gereden. We waren dus op het schema achtergekomen.

De volgende dag, woensdag, was het mooi weer. Vóór half 8 in de morgen reden we al weer. We kwamen aan de Kakabeka watervallen. Die bekeken we. Ze zijn niet gelijk te stellen met de Niagara watervallen, die wereld bekend zijn en zeer imponerend, maar het is toch een mooi en indrukwekkend gezicht om het water omlaag te zien storten. Zulke watervallen heeft Canada er vele. Het water komt van de bergen, vormt hier en daar meren, klein en groot, en stroomt dan verder, stort hier en daar omlaag om dan weer de weg te vervolgen en tenslotte in een van de grote meren terecht te komen.

Aan de wegen staan borden om aan te geven de afstand tot de grotere plaatsen. Toen we weer reden zagen we al gauw een bord: Kenora 461 km. Zulke grote afstanden - aanduidingen zullen we in ons kleine land vergeefs zoeken. Daar zagen we meermalen borden die plaatsen noemden, die nog veel verder lagen dan 461 km.

We reden door een gebied met bossen. Het land ligt hoog boven de zeespiegel. We kwamen op een plaats waar we 1652 feet, dus ongeveer 500 meter boven de zeespiegel reden. Daar ergens stond ook een bord, dat aangaf dat ten oosten daarvan het water naar het oosten stroomde en ten westen daarvan naar het westen. Dat was dus een waterscheiding. We kwamen door Dryden, een klein stadje van 6500 zielen. Het landschap veranderde. We kregen weer koren en grasland te zien. Bij Kenora was er weer meer bos. Om 3 uur in de middag waren we daar. Het is een aardig stadje met 10.000 inwoners. We moeten bij stad niet denken aan onze oude steden met nauwe straten, wallen en grachten. Alles is daar ruim gebouwd, dorpsgewijze.

It nu toe hadden we in Ontario gereden - afgezien van het stuk Michigan-, maar nu kwamen we aan de grens en gingen we Manitoba binnen. Net over de grens was een informatie - centrum. Daar kregen we kaarten en konden we ons bedienen van koffie. Zulke informatie - centra -niet allemaal zó comfortabel- zijn er vele in Canada en ze zijn van grote betekenis voor de reizigers.

We trokken dus Manitoba binnen. De weg was heel goed. Het doel was Winnipeg. Het landschap was bosrijk. Later hield het bos op. We naderden de prairies. Intussen hadden we ons horloge al een uur moeten terugzetten. In Canada is niet overal dezelfde tijd. Het verschil tussen oost en west bedraagt, als ik het wel heb, 5 uur. De afstand tussen oost en west is ongeveer even groot als de afstand tussen de oostkust van Canada en ons land. Op de weg naar Winnipeg kwamen we voorbij een bord, waarop vermeld stond, dat we in het midden van Canada waren.

Om ongeveer 6 uur waren we in Winnipeg, een grote stad. Daar heeft Bill een neef wonen. Die wilde hij opzoeken. Het kostte nogal wat moeite om hem te vinden. Het adres dat Bill had deugde niet. Zijn neef was intussen verhuisd. Maar tenslotte vonden we hem.

We werden hartelijk ontvangen en bleven er geruime tijd. Matti Loch, zo heette die neef, was voor ons geen onbekende. Hij logeerde vroeger wel bij de familie Sommer in Meerkerk, zijn oom en tante. Voor verschillende van onze lezers roept de naam Loch ongetwijfeld herinneringen op. Verschillende lezers van Bewaar het Pand zijn door bloedbanden aan hem verbonden. Hij komt uit een bevoorrecht geslacht, dat vroeger voor de gemeente van Culemborg grote betekenis had. Zijn grootvader en zijn overgrootvader hebben daar indertijd een gewaardeerde plats ingenomen. Het waren mensen, zoals we altijd gehoord hebben, die de Heere vreesden. Matti was zich dat bewust. We herinneren ons zelf Jan Loch nog, die in alle eenvoudigheid de gemeente vele jaren als koster gediend heeft. Dat deed hij met de liefde van zijn hart. Het is al weer enige jaren geleden, dat we zijn lichaam aan de schoot der aarde hebben toebetrouwd.

Het was half 10, naar de tijd van Winnipeg, dat we vertrokken. Volgens een afspraak, die Bill en Marja gemaakt hadden, moesten we op donderdagmiddag in Edmonton zijn. Een blik op de kaart laat zien, dat de afstand dan een dagreis is. Bill ging dus achter het stuur zitten en reed ons verder. We volgden de Trans Canada Highway. In de nacht passeerden we de grens tussen Manitoba en Saskatschewan. Om kwart over 5 waren we in Regina, een belangrijke plaats. We hadden honderden kilometers gereden. De passagiers in de motorhome hadden gelegenheid om te gaan slapen, maar Bill moest wakker blijven en rijden. Marja hielp hem daarbij door af en toe wat te zeggen en een of ander in zijn mond te geven. Er was even tijd voor rust, maar dat duurde niet lang. Om 6 uur in de morgen reden we al weer.

Het ging nu in de richting van Saskatoon. We rustten wat en tankten benzine. Af en toe weigerde de startmotor. Dan moest worden gewacht tot de motor was afgekoeld. Nu en dan reed Marja een poos. Dan kon Bill rust nemen. We kwamen door North Battleford. We waren toen nog meer dan 380 km. van Edmonton verwijderd. Om half 4 reden we de provincie Alberta binnen. Toen waren we ongeveer 240 km van Edmonton verwijderd. Dit is een grote stad. We zouden daar een neef opzoeken. Hij had zijn adres opgegeven en nog een kaart gestuurd van de stad, maar toch bleek het moeilijk hem te vinden. Maar Marja wist raad. Ze zocht zijn telefoonnummer op, belde hem, vertelde hem waar we waren en vroeg hem ons op te halen. Dat beloofde hij en toen moesten we wachten op zijn komst. Daar ging een hele tijd over heen. Maar tenslotte zagen we in een auto een heer en een dame, die kennelijk ons zochten.

Zo mocht ik na ongeveer 50 jaar een neef weer zien. Jacob Groot is zijn naam. Zijn moeder, een zuster van mijn vader, stierf, toen Jacob 9 dagen oud was, plotseling. Ik kan me dat nog heel goed herinneren. In die dagen liep mijn vader heel bezwaard. Als er wat bijzonders in de familiekring gebeurde vroeg mijn moeder wel: is het nu van je af? Dan antwoordde hij ontkennend. Toen kwam er een telegram met ongeveer deze inhoud: Coba ernstig, overkomt gewenst.

Mijn ouders beseften dadelijk, dat Coba al gestorven was. Mijn vader was zijn bezwaard gevoel kwijt. We gingen naar Enkhuizen, waar de overleden tante woonde. We kwamen in het sterfhuis. Ik kan me nog voorstellen hoe zij daar jong en blozend in de kist lag, 27 jaar oud.

Dan kom je als kind met de ernst van het leven in aanraking. Ik was toen 6 jaar oud. Mijn moeder liep in die dagen als een diep ongelukkig mens over de wereld. Zij vertelde later wel eens, hoe zij daar bij die kist gestaan had: voor Coba was het eeuwigheid geworden en zij leefde nog, in de tijd der genade. Door een bange weg van strijd heeft de Heere het volle licht doen opgaan in haar hart en mocht zij met Paulus leren getuigen: wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus. Ruim 15 jaar geleden ging zij heen, op 86 - jarige leeftijd. We hebben toen gevoeld, dat ook aan haar vervuld is, wat de dichter zegt:

Hun blijdschap zal dan, onbepaald,
Door 't licht, dat van Zijn aanzicht
straalt
Ten hoogsten toppunt stijgen.

B.

BUITEN DE („ZICHTBARE”) KERK GEEN ZALIGHEID

We ontvingen van de redactie van Criterium, onderwijskontakblad op Gereformeerde Grondslag van de Kontaktvereniging van leerkrachten en studerenden op G.G. het extra nummer van dit blad, waarin is opgenomen de lezing, getiteld :buiten de („zichtbare”) kerk geen zaligheid, die de heer L. M. P. Scholten te Capelle aan de IJssel op 5 mei 1979 gehouden heeft in een vergadering van bovengenoemde Kontaktvereniging.

Het voorwoord van de redactie willen we hier geheel overnemen, omdat we daarin wel enigzins de inhoud van het referaat terugvinden. De redactie schrijft het volgende: Het is alweer enkele maanden geleden dat in Huize Winterdijk te Gouda een ledenvergadering van de KLS werd gehouden, tijdens welke vergadering de heer L. M. P. Scholten uit Capelle aan de IJssel een referaat uitsprak, getiteld: „Buiten de („zichtbare”) kerk geen zaligheid”. De grote belangstelling voor deze vergadering en de grote aandacht tijdens het uitspreken van het referaat bewezen het belang van dit onderwerp. Veel meer deed echter de lezing zelf dit. De heer Scholten heeft in zijn referaat op evenwichtige wijze het grote belang van de kerk als instituut aangetoond. Tussen enerzijds overschatting - de zelfoverschatting van de rooms katholieke kerk - en anderzijds ernstige onderschatting heeft de referent de weg van het midden aangewezen, een weg, gebaseerd op Schrift en Belijdenis. Juist in de kerken der reformatie is dikwijls sprake van onderschatting van de betekenis der kerk. In zijn extreme vorm vindt zij uiting in een zogenaamd „onkerkelijk leven”, voortkomend uit de gedachte dat God de kerk heeft verlaten. Doch ook op andere wijze openbaart zich dikwijls deze onderschatting. Hoe lichtvaardig laat men niet het kerkbezoek achterwege. Hoe menselijk wordt niet dikwijls gesproken over „onze” kerk, „onze” gemeente, „onze” predikanten, alsof de gemeente die zich 's zondags vergadert rondom de zuivere bediening van Woord en Sacramenten mensenwerk zou zijn, in plaats van openbaring van de gemeente van de Heere Jezus Christus.

Welnu, het zijn deze overwegingen die de redactie na ampel beraad deden besluiten pogingen in het werk te stellen deze lezing onder meerderen te verspreiden. Dankzij de welwillende medewerking van de heer Scholten, die door toevoeging van een groot aantal noten de waarde van de lezing nog eens heeft vergroot, kunnen wij de lezer dan ook bij deze het referaat in gedrukte vorm aanbieden.

Het is de wens van de redactie dat de lezing een ruime verspreiding zal ten deel vallen, maar meer nog een aandachtige bestudering, opdat zij zo mag bijdragen tot een duidelijker besef van de grote waarde van de zichtbare kerk.

Tot zover de redactie. We willen ons bij haar wens aansluiten.

Het betoog van de heer Scholten is zakelijk en duidelijk. Hij gaat na hoe van ouds hierover gedacht en geschreven is. Hij laat kerkvaders

spreken en ook onder ons bekende vroegere predikers. Hij brengt naar voren wat de belijdenis zegt en, waar het vooral op aankomt, wat de Schrift zegt.

Wat de heer Scholten naar voren brengt omtrent de mening van Brakel willen we hier vermelden:

Brakel - zegt hij - houdt niet op, zeer heerlijke dingen van de kerk te spreken, ofschoon hij genoeg wist van de ongerechtigheden die er in zijn dagen in gevonden werden, maar hij zag op de gaven, aan de kerk in haar zichtbare gestalte geschonken.

De kerk is de eer van Christus, daar wordt Christus beleden en uitgeroepen over de gehele wereld, die is als een banier op een berg, om daarheen zich te verzamelen; die is een stad op een berg, het licht schijnende in de duisternis; het middel, waardoor de waarheid wordt bekendgemaakt en bewaard, het middel van de bekering der zielen; daarom is een ieder verplicht hiertoe te helpen, door zich tot de kerk te voegen.

De liefde tot de Heere Jezus zelf moest u daartoe bewegen, omdat Hij zo beminnelijk en zo heerlijk is, omdat Hij zo vol zaligheid is, en dat voor allen die tot Hem komen.

In de kerk is heerlijkheid en sierlijkheid. Beschouwt eens aandachtelijk de heerlijke staat van dat koninkrijk, en der oprechte onderdanen. De duisternis bedekt de aarde, en donkerheid de volkeren, maar in de kerk is het wonderbare licht; de heerlijkheid des Heeren verlicht deze stad Gods, en de Zon der gerechtigheid bestraalt haar met haar licht. Buiten vuiligheid, gruwelijkheid en goddeloosheid; maar van binnen is heiligheid, zuiverheid en heerlijkheid. Gaat rondom Sion en omringt haar; telt haar torens; zet uw hart op haar vesting; beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen. (Ps. 48 : 13, 14).

Daar is veiligheid. Gij dan, wie gij zijt, vliedt tot deze sterke toren. Begeeft u onder Sion, hetwelk de Heere gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden.

Daar is waarheid, licht, leven, blijdschap en alles wat een ziel verblijden en gelukkig kan maken. Hierbij zijn de zegeningen, waarmee deze Koning Zijn onderdanen begunstigt, onuitsprekelijk heerlijk. Zo iemand deze goederen kent, zo hij ooit de zoetigheid dezer zich verbeeld of gesmaakt heeft, die kan niet anders dan met al zijn hart op het allervurigst zich haasten om zich onder deze Koning te begeven, en zich te verblijden, dat hij een onderdaan van deze koning mag zijn. Zo heeft Brakel - aldus de heer Scholten - over de heerlijkheid van de kerk mogen schrijven.

Niet naar de werkelijkheid, zoals men die ziet maar naar wat de kerk is krachtens Gods gave.

Aan het slot van zijn lezing maakt de heer Scholten nog drie opmerkingen, waarvan we het volgende overnemen:

„Daarom al degenen die zich van dezelve afscheiden, of niet daarbij voegen, die doen tegen de ordonnantie Gods”, zo eindigt artikel 28. Wij zeiden al: er wordt zo vaak gezegd, dat ons in de hemel niet gevraagd zal worden of wij bij kerkje A of B behoorden. O neen? Wij zullen van elk ijdel woord dat wij gesproken hebben, rekenschap moeten geven in de dag des oordeels (Matth. 12 : 36). Zullen wij dan geen rekenschap moeten afleggen van de wijze waarop wij kerkelijk geleefd hebben?

Ten tweede. „Ook mede is deze heilige kerk niet gelegen, gebonden, of bepaald in een zekere plaats of aan zekere personen”, aldus het voorgaande geloofsartikel. Dat is gericht tegen Rome, die de ware kerk bindt aan de verbondenheid van de paus van Rome. Maar dat betekent ook, dat de ware kerk buiten dewelke geen zaligheid is, niet strikt beperkt mag worden gezien tot het eigen kerkverband. Dezelfde gereformeerde vaders hebben altijd de lutherse kerk van hun tijd als een ware kerk erkend, met welke zij in gemeenschap wilden leven. Het heeft niet aan de gereformeerden gelegen, dat het tot zulk een algemene consensus met de lutheranen toen niet gekomen is. De lutheranen wilden niet. Maar de gereformeerden hebben nooit de ware kerk buiten dewelke geen zaligheid is, beperkt tot hun eigen instituut. Derde opmerking. Een ernstige. Wij kennen wellicht mensen die onkerkelijk geleefd (hebben) en onkerkelijk gestorven zijn. Moeten we dan nu met zekerheid zeggen, dat die mensen dáárom dus voor eeuwig verloren zijn? Bedoelt onze belijdenis dát? Neen.

In januari 1833 (kort nadat mijn geest de nieuwe richting ontving) preekte ik 's avonds over deze woorden: „Gij zijt Mijn knecht, o Israël, door welken Ik verheerlijkt zal worden.” Mijn preek was naar de letter erg evangelisch, maar ik had een diep vermoeden, dat mij een geestelijk inzicht ontbrak in de kracht van de leerstellingen, die ik naar voren had gebracht. En mijn slotwoorden kwamen hierop neer: „Wetende dat gij noch ik de mogelijkheid hebben om oprecht in deze waarheden in te gaan zonder de bijzondere gunst en kracht van God, leg ik beide u en mezelf de last op om dag en nacht in gebed om deze goddelijke zegen werkzaam te zijn.” De woorden waren slechts gewoon, maar ik bemerkte een kracht, toen ik ze uitsprak, die toen nieuw voor mij was, welke, ik geloof dat ik dat er wel aan toe mag voegen, mij sedert dien nooit in het preken verlaten heeft. Het was niet verhogend, maar vernederend, alsof ik in mijn ziel van de preekstoel wegzonk in het midden van mijn mensen en in eenvoudige ernst moest opzien, met zulken onder hen die God vrezen, om alles van Hem te begeren.

Al mijn ijverige voorbereidingen voor de preekstoel vielen van dat uur van mij af en ik wachtte op de Heere met ernstig smeken, dat Hijzelf onze leermeester zou willen zijn en mij te kennen wilde geven, wat ik moest zeggen. De volgende week uitte ik mijn verlegenheid, vrees en hoop, de opwekking en vernedering, die ik begon te ondervinden, in een preek over deze gezegende woorden: „Jezus zeide tot hen: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven”. Van die tijd af begon de tegenstand tegen mij, want sommigen van hen voelden, dat het zwaard van de Geest hun ondeugdelijke belijdenis in stukken stiet.

Mijn vrienden in Londen (want zo begon ik hen nu te zien) waren, toen ze deze tere overtuiging en dit oprecht zoeken in mij ontdekten, bereid om dit dadelijk als de goede hand van God te zien. Zij gaven blijk van een zorgwekkende voorzichtigheid, dat zij geen raad verdonkeren zouden door woorden zonder wetenschap, maar hun vaste principe was altijd, datwat ik was beginnen te gevoelen, namelijk werkelijke teerheid des harten, vrees voor God en een nauwgezette geest des gebeds, vergezeld van zelfmistroutwen en vernedering, het zaad waren van alle levende religie, dat zij door het onderhouden juist van deze zelfde dingen tot alles gebracht waren, wat ze ooit genoten hadden en dat wanneer iemand in deze geest bewaard wordt, het duidelijk is, dat God hem leidt, „hoewel in een weg die zij niet wisten”. Zulken als David, zulken als Paulus zullen naar beneden komen, en ook met blijdschap, zelfs al waren zij bij tijden „opgenomen in het paradijs en al hadden zij onuitsprekelijke woorden gehoord” om van hart tot hart te spreken met hen, die pas beginnen te naderen, zoals ik toen deed voor de eerste keer, tot de dikke donkerheid waarin God woont. En ik ben er zeker van, dat ik dit ook bij sommige van mijn vrienden vond en wist, dat het „de enigheid des Geestes” was om bewaard te worden „in de band des vredes”; dat het de eenheid van de broeders was, aangenaam en goed, welke David beschrijft in Psalm 133. Ook kan ik mijn lezer niet beschrijven het verbazende onderscheid, dat ik vond tussen dit soort gemeenschap, die zowel hartdoorzoekend als bemoedigend was, en mijn vroegere omgang met anderen, die onveranderlijk leidden tot een vals vertrouwen, een verborgen zelfbehagen en zo tot doding van geestelijke overtuiging in mijn hart.

Het was gelijk met hun kennismaking, dat de Gilpins voor het eerst James Abbott, de schoenmaker, uitnodigden omeenpoosbij hen te blijven. Hij was toen weduwnaar, 61 jaar oud. Misschien was het uit eerbied voor deze eenvoudige, maar Godvrezende man, dat Bernhard schreef: „Als wij werkelijke geestelijke

eenheid willen behouden, moeten we verwachten, dat het God zal behagen de verborgen hoogmoed van ons hart te onderzoeken en te doden. Is onze smaak misschien erg kieskeurig of zijn onze kundigheden in een of andere richting nogal belangrijk? (Of mogen we alleen denken dat ze zo zijn!). Dan zal het een moeilijke taak zijn om de kracht van God geopenbaard in geringe aarden vaten op te merken en zeer moeilijk om onze diepe vooroordelen te overwinnen. En ik weet zeker, dat ik in deze dingen ontdekkingen van mijn zonde gehad heb, die mij deden vrezen, dat God mij aan mijzelf zou overgeven.”

(James Abbott bezocht hen in de jaren die volgden verschillende malen en zij en hun vrienden hielden zijn gesprekken en brieven over geestelijke zaken in hoog aanzien. „Mr. Gilpin had zo'n besef van de zegen door hem overgebracht”, lezen we, „dat hij met genegenheid over hem sprak als hun aartsbisschop Abbott,” zinspelend op de goede aartsbisschop met die naam in de dagen van Jacobus I. „Zo helder”, voegt de schrijver er aan toe, „mag de genade van God in wijsheid, geduld, nederigheid, oprechtheid en liefde schijnen en zo kan het een man nuttig maken in de Kerk, ook al is hij verstoken van de rijkdom van deze wereld en al de voordelen van wetenschap en van uitmuntende natuurlijke gaven.”)

Bernhard vervolgt: „Toen de kracht van deze dingen voor het eerst in mij begon te werken konden de gevolgen niet verborgen blijven. Zij verplichtten mij me terug te trekken aan het nemen van een actief aandeel in vele dingen, zelfs van sommige dingen, die op zichzelf goed waren, die ik gewillig behartigd zou hebben als ik er toe bekwaam was geweest. Soms dacht ik, dat ik volslagen beschaamd had moeten zijn, sedert ik, zelf leraar, die jarenlang de mensen verteld had, hoe nodig het voor hen was om godsdienstig te wezen, nu alleen een zoeker moest worden. Maar, al kan ik eerlijk zeggen, dat ik zeer beschaamd voor God was, ik was nooit voor de mensen beschaamd, noch, door Zijn bijzondere genade, uit de weg gegaan. Nu, al preekte ik met veel meer tederheid en diepgaande zelftoepassing dan te voren, begon ik te gevoelen, dat ik bij velen niet geliefd was en veel klachten werden tegen mij ingebracht. Maar, daar ik erg voorzichtig in mijn wandel geworden was, kwamen deze allemaal op één ding neer, misschien wel het moeilijkste van alles met geduld te dragen, dat, hoe goed ik het ook bedoelde, ik erg beneveld was in mijn verstand (als ik dat tenminste had) en misschien wel ten dele gestoord!”

Wat deze Londense vrienden betreft, die niet tot een bepaald kerkverband behoorden, Bernard voelde eerst, dat hij „niet het vooruitzicht kon verdragen, die deze gemeenschap naar ik dacht inhield, van smaad en moeite, zowel als misschien aan het einde (in mijn individueel geval als dienaar) afscheiding van de Kerk, mijn plaats, welke mij in die tijd mijn enige middel tot levensonderhoud verschafte. Maar God stelde mij in staat om de zaak ernstig te overdenken en alle gedachten omtrent de nare gevolgen ter zijde te leggen. Ik werd zowel geleid als bemoedigd om te zoeken lering te trekken uit de smaad, die ik moest ondergaan, door de juist van pas komende correspondentie van een van deze Londense vrienden, zodat ik zowel hierin als in verschillende andere beproevingen, waarin ik spoedig gewikkeld was, gevoelde, dat werkelijke christelijke vriendschap en sympathie onwaardeerbaar zijn.”

En hoe dacht de familie Gilpin over dit overhellen naar ketterij van Bernard, een van hun jongste leden? Matilda was naar Norton gegaan om Frances te bezoeken en hoewel haar bezoek was gepland voor slechts enkele maanden liep het uit op haar afwezigheid gedurende vele jaren.

Tijdens het verblijf in Norton ontvingen Matilda en Frances verscheiden brieven van Bernard, waarbij ingesloten enige van de brieven, die rondgingen in de gemeente van Mr. Burrell.

Als dat onze slotsom zou zijn, dan zouden wij weer dezelfde fout hebben gemaakt als Rome, die de zaligheid hing aan uiterlijke kenmerken. Wij zijn wel gebonden aan de middelen, maar de Heere is er niet aan gebonden. Wij zijn verplicht ons te begeven onder de prediking des Woords, onder de ambtelijke bediening als het middel ter zaligheid. Maar met volledige handhaving van de volstreekte noodzakelijkheid van de middelen ter zaligheid, waaronder dus het zich voegen bij de zichtbare kerk, en met volledige handhaving van de ernst der zonde, ook van de zonde van ongehoorzaamheid, belijden wij toch het soeverein vrije van Gods genade. Dan is elke berekening, elk vastleggen van de grenzen voor ons uitgesloten.

De heer Scholten wijst nog op Psalm 122: „Want daar zijn de stoelen des gericht gezet”. Dáár wordt het de rechtvaardige gezegd, dat het hem welgaan zal, maar ook het wee gehoord over de goddeloze, want het zal hem kwalijk gaan. Dáár horen goddelozen het vreemde woord van de goddelijke vrij spraak. Dáár worden vijanden met God verzoend door de dood Zijns Zoons. Hij uitgeleid buiten de legerplaats opdat Zijn

volk daar nimmer meer buiten zou behoeven te blijven. Menen wij het wel zonder die stoelen des gericht te kunnen? Dáár zijn ze en nergens anders.

We citeren niet meer. Men leze zelf wat de heer Scholten gezegd heeft en doe er zijn winst mee. De lezing is los verkrijgbaar door overmaking van f 4,50 per exemplaar op postgiro 31.10.966 t.n.v. de administrateur dhr. W. de Jong, Dorpsstraat 7, 2959 AG Streefkerk. Wanneer men zich op het orgaan abonneert (verschijnt 6x per jaar, abonnementsprijs f 15,—) ontvangt men de lezing gratis, tegelijk met nummer 1 van de 9e jaargang.

B.

Een vakantie herinnering

Een reisgids kwam op weg een Bijbel tegen. Ze zaten beiden in een weekendtas. De reisgids was een tikkeltje beduimd, De Bijbel, of hij pas gebonden was.

„Zeg”, sprak de reisgids aarz'lend tot de Bijbel
-en uit zijn stem klonk zachtjes een verwijt-
„jij blijft zo nieuw ondanks vele reizen,
terwijl ik zienderogen slijt.

Ze moeten mij natuurlijk veel gebruiken. Op mijn gegevens kun je altijd aan. De mens zegt waar hij heen wil reizen. Ik geef vertrek en halteplaatsen aan”.

Toen sprak de Bijbel en hij zuchtte even:
„Ik ben de mensen niet zo naar de zin.
”k Wijs wel de Weg, maar, wat zij lastig vinden,
bij mij staan er geen aankomsttijden in”.

overgenomen uit kerkbode van Dordrecht-C
van 20 september 1979

Voor de jeugd.

Beste jongelui!

De brief van Paulus aan Filemon. 50

„Ik heb aan u geschreven, vertrouwen-
de op uwe gehoorzaamheid, en ik weet
dat gij doen zult boven hetgeen ik zeg.”

fil. : 21

We waren bezig met het woord „vertrouwen-
en”. Dat staat in de boven afgeschreven tekst.
Al hebben we in de voorgaande artikelen, er
lang niet alles over gezegd, we hebben er toch

wel zo veel over gezegd, dat er voldoende stof in zat om over na te denken. Dat was dan zo ongeveer ook de laatste regel van het laatste artikel.

Jullie hebben daar inmiddels ook voldoende tijd voor gehad, om er over na te denken, want het is, in verband met de verslagen van de „Bewaar het Panddag” al weer enkele weken geleden, dat de brief van Paulus aan Filemon aandacht heeft gekregen. Wij gaan er echter nu mee verder, in de hoop dat hij nog steeds jullie belangstelling heeft.

Paulus vertrouwde op Filemon. Dat is een belangrijke zaak. Het onderlinge vertrouwen is in heel veel gevallen ver te zoeken. Je vindt het in de wereld niet, en in de kerk komt het ook nog maar zelden voor. Wat een van de oorzaken is, waardoor er zo'n grenzeloze verdeeldheid is.

De oorzaak van het onderlinge wantrouwen is gebrek aan „liefde”. De liefde, schrijft Paulus in zijn brief aan de gemeente te Corinthe, denkt geen kwaad. Als er geen liefde is, dan denkt men kwaad. Kwaad van God en kwaad van de naaste. Als dit gebeurt, heeft het natuurlijke bestaan de overhand. En dat is niet best.

Hoe worden we daar nu van verlost?

Van ons zelf uit, zijn er geen mogelijkheden. Je kunt natuurlijk zeggen: Je moet elkander liefhebben. En dat is waar. Je kunt ook zeggen: Je moet elkander wat meer vertrouwen en niet zo wantrouwend tegenover elkander staan. Want dan wordt het alleen maar erger, en je komt nooit waar je wezen moet. Dat is ook allemaal waar. Je kunt nog veel meer ware dingen zeggen. Doch daar is het wantrouwen niet mee opgeheven.

Ik weet wel, dat we op deze wijze doorprattende, zo heel gemakkelijk de verantwoordelijkheid van ons af schuiven. En dat wil ik tot geen prijs doen. We zijn en blijven verantwoordelijk tegenover God, ook voor de verhouding tegenover elkander. Doch al belijden we onze verantwoordelijkheid, daar mede is het verkeerde wat in de mens zit, het wantrouwen, nog niet opgeheven.

Zal dit opgeheven worden, dan moet er een wonder van Boven gebeuren. Dan moet God Zijn liefde uitstorten in het hart. En als dat gebeurt, dan wordt daarmee de basis gelegd van het vertrouwen van elkander.

Het missen nu van de ware liefde, die uit God is, is de oorzaak van alle, ook kerkelijke ellende. Het geeft ons tevens te kennen, hoe ver de kerk bij God vandaan leeft. En dan niet alleen de kerk, wat zijn zichtbare openbaring aan gaat, maar ook de kerk, zoals de Heere die kent, dat is het geheel van de kinderen Gods. Ook die zijn van hun plaats, zoals dat wel eens uitgedrukt wordt. Ze zijn niet waar ze wezen moeten en ook niet zoals ze wezen moeten.

Hier helpen „lieve woorden” weinig. Die hoor je overigens genoeg. Als je op kerkelijke vergaderingen komt, dan slaat men je met de liefde om de oren. Men weet dan allemaal heel goed te zeggen hoe het moet. Doch als men buiten komt, dan loopt men dadelijk

voor elkander weer een straatje om. Het is mij al niet zelden overkomen, dat men je niet eens zien wil. Ga je er dan dapper naar toe, en vraag je: Zag je me niet? Dan staat men kwasi verbaasd, en de woorden zijn weer zo bij de hand. Alles lijkt dadelijk weer in orde. Maar het hart zie je, daar is het niet in orde. Als je dan nog even gelegenheid krijgt om verder te praten, en je wilt dan eens over geestelijke zaken praten, dan staat men „ja, ja” te knikken, doch men heeft zoveel haast, dat men spoedig weer door moet. En met een „neem mij niet kwalijk” is men zo weer vertrokken. En je blijft dan met de vraag staan: Hoe komt het toch, dat er geen contact tot stand kan komen, dat het iedere keer weer op kortsluiting uitloopt?

Dit komt omdat het vertrouwen gemist wordt, omdat de onderlinge liefde, die er de basis van is, niet aanwezig is.

Men blijft dan nog wel in de vorm, men bewaart nog wel zijn fatsoen, maar diep in het hart gaat de haat schuil.

Ik geloof niet, dat ik de enige ben, die dergelijke ervaringen in het leven nog wel eens op moet doen.

Gelukkig zijn er ook andere gevallen. Wanneer God de liefde uitgestort heeft in het hart en men mag elkander in de liefde ontmoeten, dan is men blij als men elkander weer ziet. En al worden er dan niet zoveel woorden gesproken, het zien alleen is al een verwikkende zaak. Daar is dan geen afstand. Er is een onderling vertrouwen. O zeker, men blijft twee verschillende mensen, maar er is een band van eenheid, die toch samenbindt. Dit komt, omdat men gemeenschappelijk verbonden is met het Hoofd, dat is de Heere Jezus Christus. Hij is het Hoofd der kerk, en de kerk is het lichaam onder het Hoofd. Hoe verschillend de leden dan ook overigens zijn, het zijn toch allemaal leden van één en hetzelfde lichaam. Het zijn ook elanders leden.

Gelijk in een natuurlijk lichaam overal hetzelfde bloed stroomt, zo is het ook in het geestelijk lichaam: overal is het dezelfde Geest. Die al de leden leidt. En zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, dat zijn kinderen van God. Zij hebben elkander lief, omdat zij samen God lief hebben.

Als de liefde tot God het hart vervult, is de liefde tot de naaste er ook. En als het hart vol is van God, dan loopt de mond er van over. Waar zou men dan anders over spreken, dan over de Heere en Zijn dienst. Zijn dienst, dat houdt dan in, het leven naar Zijn geboden. Dat komt dan weer openbaar in een haten en vlieden van de zonden, en in een ernstig betrachten van de goede werken. Deze liefdesverhouding tot God en de naaste is zeer wonderlijk. Zij is beter te beleven, dan onder woorden te brengen.

Nu zijn ook diegenen, die God liefhebben en ook elkander, geen volmaakte mensen. Zo lang zij op de aarde zijn, zijn en blijven zij onvolmaakt. Zij hebben altijd hun oude natuur, dat is hun zondige aard, nog bij zich.

Daar hebben zij dan ook tegen te strijden. Dat is de geestelijke strijd van het geloof.

Degenen, die nu de Heere liefhebben en ook elkander liefhebben, weten deze dingen ook van elkander. Ieder van hen zit zelf nog vol met zwakheden en gebreken. Doch, die verdragen zij dan in elkander. Zij weten het voor zichzelf: Er moet in mij zoveel verdragen worden. Zou ik dan de gebreken van een ander niet verdragen?

„Vertrouwen”. Dat houdt in, dat men trouw is ten opzichte van elkander. Men laat elkander niet in de steek. Men zoekt elkander op en men zal ook elkander helpen. Niet alleen in geestelijke, maar ook in natuurlijke aangelegenheden, zo mogelijk.

Dat laatste „zo mogelijk” moet er wel bij. Want het was voor Paulus niet mogelijk om met Onesimus mee te gaan, om hem persoonlijk bij Filemon af te leveren en Hem mondeling aan te bevelen. Daarom doet hij het per brief. Doch daar komt de gezindheid van zijn hart openbaar. En daar komt het op aan. Want de mens ziet aan wat voor ogen is, maar de Heere ziet het hart aan. Laten wij dat niet vergeten.

Omdat Paulus Filemon vertrouwde, wist hij dat Filemon doen zou, wat Paulus aan hem vroeg. Ja, hij wist dat Filemon nog méér zou doen.

De liefde denkt altijd royaal en zij handelt ook royaal. Men zoekt er zich nooit met een koopje af te maken. Het is in de onderlinge verhouding, als deze echt goed is, niet de vraag: Met hoe weinig kan ik toe, maar hoeveel kan ik doen? Liefde is naar zijn wezen „onverzadigbaar”. Dat is in natuurlijk opzicht ook al zo. Men krijgt van elkander nooit genoeg. Dat zullen velen van jullie wel begrijpen. En als je zo ver nog niet bent, dan hoop ik toch dat je er achter komt.

Doch geestelijk is dat niet minder zo. Men krijgt van God nooit genoeg, en God krijgt van Zijn volk ook nooit genoeg. Hij blijft ze liefhebben. En daarom blijven zij Hem ook liefhebben. Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Zij hebben daarom ook elkander lief, en dat blijft ook zo, door alles heen. De liefde vergaat nimmermeer! Zalig wie dit onderschrijven kan.

Jullie aller vriend

Ds. H. C. v.d. Ent

NIERGENS BAAT BIJ?

Probeer dan eens één van de meer dan 40 kruidenrecepten o.a. vernauwde bloedvaten, wisselzaren, vochtafdrijvend, bronchitis, migraine, hoge bloeddruk, niersteen, galsteen, dikke darm, eczeem, blaas en urine, zenuwen, vermagering enz. enz.

Alle soorten zijn verpakt in kuren voor een maand
à f 12,50
(verzendkosten
inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk welke soort U wenst.

NIEUW!!!

De soorten vermagering, zenuwen en vochtafdrijvend, nu ook in tabletvorm
Maandkuur f 15—

Drogisterij

SIKKING

Barrevoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 312882
Giro 190609

Uw adres voor al Uw theologische boeken, goede jeugdboeken, romans, studieboeken enz.

Boekhandel Noordermeer

Anjelierenstraat 43, Rijnsburg, tel. 01718-23063
bgg 22737.

Filiaal:

Bosplein 2, Katwijk aan Zee, tel. 01718-14410.

Voor schriftelijke bestellingen: Antwoordnummer 19, 2220 WD Rijnsburg (zonder postzegel)

BIJBELS THEOLOGISCHE BOEKEN

De Reformatorische Boekhandel voor
Den Haag e. o.

BOEKHANDEL

de groen

Kaapseplein 63

Tel. 070 - 80.11.58

Voor al Uw

★ **BOEKEN**

★ **BIJBELS en**

★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

Rustoord

„Repos Ailleurs”

U moet of wil er uit om even bij te komen of om wat aan te sterken...of omdat u wat meer aanspraak wenst? Bel dan eens Driebergen 03438-2466. Dieët geen bezwaar. Geen T.V. of radio.

HOTEL

**DREYEROORD -
OOSTERBEEK**
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuis” voelt.

Voor bijbels, boeken en muziek

is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad

Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

**Lindenberg's
boekhandel**

Slaak 4-8 (postbus 4209)

ROTTERDAM 16

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

KINDEROGEN

TRANEN DROGEN

Door Uw hulp: Voedsel, kleding en onderwijs. Voor kinderen in Nicaragua, Guatemala, India, Haïti en andere landen. U kunt zo'n kind financieel adopteren voor f 35,- per maand. Opgeven bij: J. Slot, Rembrandtlaan 10, Doorn. Tel. 03430-4103